

Assyrisch paleis onder verwoeste moskee Mosul

Een van de allereerste dingen die IS deed nadat ze in 2014 de stad Mosul (in het noorden van Irak) had ingenomen was de verwoesting van de eeuwenoude moskee van de profeet Younes. Dit uit de 12^e eeuw stammende heiligdom was gebouwd over de plek waar volgens de traditie de profeet Younes begraven lag (de profeet Jona uit het Oude Testament die ook in de Koran voorkomt) en was tot 2014 een zeer druk bezocht pelgrimsoord. Verering van heiligen is in de ogen van de radicaal soennitische moslims van IS echter niets minder dan heiligschennis. Genoeg reden dus voor hen om de moskee met dynamiet op te blazen.

Het bleef echter niet bij de verwoesting van de moskee, want vrijwel direct daarna is IS begonnen met het aanleggen van een netwerk van tunnels onder de restanten van de moskee. 'Daar hadden ze alle reden voor', aldus Layla Salih, de Irakese archeologe die na de recente bevrijding van Oost Mosul is aangesteld als hoofd van de archeologische dienst. 'Want onder de moskee van Younes zouden zich belangrijke restanten uit de Assyrische tijd bevinden'. In 1986 waren er tijdens reparatiewerkzaamheden aan de fundamente van de moskee namelijk Assyrische objecten aangetroffen en de restanten van een groot gebouw. Maar meer dan een kort onderzoek is er nooit uitgevoerd. Echt archeologisch onderzoek werd namelijk door de religieuze autoriteiten verboden. Alles wijst erop dat IS direct nadat ze de moskee van Younes hadden opgeblazen op zoek zijn gegaan naar de vermeende oudheden. De schatgravers van IS hebben hun werk grondig aangepakt, want toen IS weer was verdreven uit de wijk waarin de ruïne van de moskee lag, troffen

▲ Onder de resten van de verwoeste moskee van de profeet Younes (Jonas) liggen overblijfselen van een Assyrisch paleis. (FOTO: ANCIENT ORIGINS)

Irakese militairen onder de heuvel een kilometers lang netwerk van gangen aan. Salih: 'IS had zich op zoek naar schatten als een mol door de ruïnes heen gevreten'.

Smokkel van oudheden

Salih: 'Wat wij nu in de tunnels aantreffen waren muren en fundamenteën en alles wat te groot was om weg te kunnen halen. De rest is allemaal door IS verwijderd. En vermoedelijk verkocht'. Dat wekt geen verbazing want het is zo langzamerhand algemeen bekend dat IS op allerlei belangrijke sites niet alleen verwoestingen heeft aangericht, maar dat zij de kostbare en verplaatsbare objecten heeft verkocht aan smokkelaars. Amerikaanse inlichtingendiensten suggereerden onlangs dat de smokkel van oudheden zelfs een van de belangrijkste bronnen van financiering vormt voor IS.

Homo sapiens leefde in Afrika eerder en niet alleen in Ethiopië

Assyrisch paleis

Hoewel IS dus de meeste verplaatsbare voorwerpen heeft verwijderd, is er nog zoveel onder de grond achtergebleven dat de experts spreken over een bijzondere en misschien wel unieke vondst. Volgens Salih is het zelfs zeker dat het gebouw dat onder de moskee van Younes verscholen heeft gelegen, een bijzonder Assyrisch paleis is geweest. Ook de Engelse archeoloog Eleanor Robson, hoogleraar geschiedenis van het Nabije Oosten aan University college in Londen, kwam op basis van de eerste beschikbare foto's tot deze conclusie. Vooral de enorme marmeren plateaus met figuren en gevleugelde stieren, die door de grafrovers van IS waren achtergelaten, zijn volgens haar van een dergelijke kwaliteit dat ze alleen maar toebehoord kunnen hebben aan een Assyrische heerser. Zij noemde in een interview met de BBC in dit verband de naam van de beroemde koning Sennacherib (Sannacherib 705-681 v.Chr.)

Vlak na de ontdekking onder de moskee heeft de Irakese politie een inval gedaan in een gebouw in Oost Mosul. 'Daar werden meer dan 1000 Assyrische voorwerpen aangetroffen, waaronder een aantal die zeker van de deze plek afkomstig zijn', aldus opnieuw Salih.

Inventarisatie

Binnenkort hoopt een team van specialisten een eerste echte inventarisatie te maken van wat er zich nog in de tunnels bevindt. Eleanor Robson hoopt dat archeologen daarna de kans krijgen om de zaak grondig te onderzoeken. 'Want deze plek kan nog heel veel toevoegen aan onze kennis van het oude Assyrië'. Maar dan moet men wel snel zijn, want er circuleren ook al plannen om de moskee van Younes weer op te bouwen. ◀

▲ De archeologische opgravingslocatie Jebel Irhoud, Marokko. (FOTO: SHANNON MCPHERRON, MPI EVA LEIPZIG)

▼ Paleontoloog Jean-Jacques Hublin op de vindplaats van de fossielen in Marokko. Hij wijst naar het fossiel van een schedel, waarvan de oogkassen zichtbaar zijn. (FOTO: SHANNON MCPHERRON, MPI EVA LEIPZIG)

In het wetenschappelijk tijdschrift *Nature* verschenen begin juni twee publicaties over de vondst van oudere fossielen van de Homo sapiens dan de oudste die tot dusver van de moderne mens zijn gevonden. Deze oudere fossielen zijn gedateerd op 300.000 jaar geleden, terwijl de oudste die tot dan toe in Ethiopië waren gevonden een datering hebben van 200.000 jaar geleden. Bovendien werden deze oudere fossielen in Marokko aangetroffen, in oude mijnen in de streek Jebel Irhoud, vlak bij Marrakech. De auteurs van deze publicatie vormen een onderzoeksteam, dat onder leiding staat van de ook in de Leidse universiteit befaamde hoogleraar Jean-Jacques Hublin, paleoantropoloog en directeur van het Max Planck Instituut voor Evolutionaire Antropologie in Leipzig. Zij leiden uit de vondsten af dat de Homo sapiens dus niet alleen al veel langer geleden leefde, maar ook dat deze afkomstig is uit een veel breder gebied dan alleen Ethiopië, zoals tot dusver werd aangenomen. Zij achten zelfs de kans groot dat deze eerste exemplaren van de moderne menssoort zich over heel Afrika ontwikkelden. De Hof van Eden is niet *in* Afrika, maar *is* Afrika, aldus Hublin. De opgegraven fossielen behoorden ▶▶